

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ของเทศบาลพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

Success Factors of Livable City Sustainable Development of Phanat Nikhom Municipals Chonburi Province

อารยะ ชีส์จวรรณ์

Araya Cheesangwon

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยชินวัตร

The Institute of Public Administration and Governance, Shinawatra University

Received: January 23, 2020

Revised: March 12, 2020

Accepted: April 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพความสำเร็จของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (2) ศึกษาปัจจัยที่อธิบายความสำเร็จของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม (3) นำเสนอแนวทางการปฏิบัติที่ดี ของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ผู้ให้ข้อมูลหลักการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เจ้าพนักงานสังกัดเทศบาลพนัสนิคม และประชาชน ในเขตเทศบาลพนัสนิคม จำนวน 361 คน การวิเคราะห์โดยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีเป้าหมายชัดเจน ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขการยอมรับของทุกฝ่าย มีจิตสำนึกและสืบทอดเจตนารมณ์ในการสร้างความยั่งยืนร่วมกัน การพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ “ดี” ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเป็นพลเมือง ทրพยากรและสิ่งแวดล้อม การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การมีส่วนร่วม ความร่วมมือ สามารถอธิบายความสำเร็จของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ได้ในระดับ “มาก” ($\bar{X}= 4.20$) โดยปัจจัยทั้ง 8 ด้าน เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดสามารถพยากรณ์ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนได้ร้อยละ 95.60 แนวทางการประยุกต์ใช้ คือ ผู้นำท้องถิ่นกำหนดนโยบายควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน บูรณาการองค์ความรู้จากทฤษฎี และประสบการณ์จากชุมชน

คำสำคัญ: เมืองน่าอยู่, การพัฒนา, ความยั่งยืน

Abstract

The objectives of this study were to (1) study success environment of livable city development of Phanat Nikhom City, Chonburi Province (2) study factors influencing the success of livable city development of Panusnikom City (3) purpose good practice guideline of livable city development of Phanat Nikhom City used mixed methods collected data by interviewing 20 Samples for qualitative method and used questionnaire to collect data from 361 samples who were officers who worked for Phanat Nikhom Municipal and people in Phanat Nikhom Municipal area and used descriptive

statistics analyzed qualitative data whereas used multiple regressions to test variables. The results found that livable city sustainable development of Phanat Nikhom Municipal, Chonburi Province had clearly goals operated under conditions which were accepted by all parties, having conscious mind and transfer intention in order to build the joint sustainable. Overall development was in “good” level; success factors of livable city development consisted of achievement, citizenship aspect, resource and environment aspect, participation aspect, and cooperation aspect eligible to explain the success of livable city development at “high” level using 8 factors to forecast the best forecasting of livable city sustainable at 95.60 percent. Suggestions guidelines are that local leaders should set clear policies. Integrating knowledge from theory and experience from the community

Keywords: Livable city, development, sustainable

บทนำ

การพัฒนาเมืองน่าอยู่ มีจุดเริ่มในปี พ.ศ. 2529 โดยได้กำหนดให้วันที่ 7 เมษายน 2539 เป็นวัน WHO Healthy Cities เพื่อรณรงค์ให้เมืองต่าง ๆ จากทั่วโลกหันมาสนใจโครงการเมืองน่าอยู่ และได้ กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างเป็นรูปธรรมสำหรับประเทศไทย ได้ริเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกภายใต้กรอบด้านสาธารณสุขตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลกดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ ใน 5 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา พะเยา ยะลา และพนัสนิคม เป็นเมืองนำร่อง กำหนดแนวทางให้ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการพัฒนา ร่วมกับชุมชนภายในท้องถิ่น นั้น ๆ โดยใช้วิธีการของตนเองในการพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งแต่ละเมืองก็จะมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันไป ให้เหมาะกับบริบทของแต่ละเมือง มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพที่ดีที่สุด (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2540; อ้างถึงใน ภัทสรีย์ คุณกลาง, 2546, น. 23) อันเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของการพัฒนาที่พึงปรารถนา

การดำเนินการพัฒนาเมืองน่าอยู่ได้รับการสานต่อโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง โดย

ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการจัดประกวดเทศบาลที่ดำเนินการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และประกาศผลปี พ.ศ. 2552 มีเมืองที่ได้รับการรับรองเป็นเมืองน่าอยู่ จำนวน 53 เมือง หนึ่งในจำนวน 53 เมืองนั้น คือ เมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ช่วงปี พ.ศ. 2560-2561 มีเมืองที่ได้รับการรับรองเป็นเมืองน่าอยู่เพิ่มมากขึ้น ที่น่าสังเกต คือ เมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ที่ได้รับการรับรองในตอนต้นยังมีชื่อคงอยู่ โดยในปี พ.ศ. 2561 ได้รับการรับรองเทศบาลจัดการเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เป็นแหล่งเรียนรู้และเมืองต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (ไทยรัฐ, 2559, ออนไลน์) นอกจากนี้ ประเพณีบุญกลางบ้าน เครื่องจักสานพนัสนิคม และการเล่นทายใจกปริศนา ซึ่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาทั้ง 3 ด้านนี้ ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ สืบทอด เปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (ภารดี มหาจันทร์ และ มนันทชญา มหาจันทร์, 2558, น. 1) สามารถรักษาความเป็นเมืองน่าอยู่จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นกรณีที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่าบรรลุความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอย่างไร ความสำเร็จอยู่ในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่อธิบายความสำเร็จของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นอย่างไร ซึ่งคำกล่าวที่ว่า “การสร้างเมืองให้น่าอยู่นั้น ไม่ค่อยมีความยุ่งยาก แต่การที่จะรักษาให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้อย่างยั่งยืนนั้นยากยิ่งกว่า” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเมืองพนัสนิคม เมืองที่สามารถรักษาความเป็นเมืองน่าอยู่

ได้อย่างต่อเนื่องคงทน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ทาง สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ด้านการบริหารจัดการบ้าน เมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสำเร็จของการพัฒนา เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัด ชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่อธิบายความสำเร็จของการ พัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาล เมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีที่สอดคล้อง และเหมาะสมมาทำการพิสูจน์ โดยกำหนดตัวแปรตาม จาก หลักเกณฑ์การประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ของกรม ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการพื้นฐานสาธารณะ (จรัส สุวรรณมาลา, 2544), สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2560), Mercer (2560), เอปซีนิวิส์ (2560) ด้านคนมีสุข ด้านสภาพแวดล้อมยั่งยืน (สำนักงาน ก.พ.ร., 2560), กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561), ด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนา ด้านบริหาร แบบธรรมาภิบาล (สำนักงาน ก.พ.ร., 2560), กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561) และกำหนดตัวแปรอิสระ ดังนี้

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ กำหนดจากแนวคิดของ กรมชลประทาน (2561), บารมี จรัสสิงห์ (2561) พรศักดิ์ จินา (2555), วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2551), สุพจน์ บุญ วิเศษ (2549), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2547) ที่มีลักษณะเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcomes) ของงาน โดยจะให้ความสำคัญที่กำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ ของโครงการ/งาน เป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดผลผลิต และผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกโครงการ มีการกำหนดตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก ไว้อย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ การบริหารเงิน บริหารคน สู่หน่วยงาน ระดับล่างเพื่อให้สามารถทำงานบรรลุผลได้อย่างเหมาะสม สำหรับการปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับพลเมือง กำหนดจากแนวคิด ที่ว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจาก “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความ กระตือรือร้นในการรักษาสีทิตต่าง ๆ ของตน รวมถึงการ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ “มีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น ไม่ปรารถนาไปครอบงำ ใครและไม่ต้องการให้ใครมาครอบงำ บงการหรืออุปถัมภ์” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, น. 11), สถาบันพระปกเกล้า (2552, น. 6) พลเมืองเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญของสังคม เป็นรากฐานของประเทศ หากสังคมใด หรือประเทศใดมีพลเมืองที่ดี มีคุณภาพย่อมเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (ภาสุดา ภา คาผล มนังค์ อังควาณิช, 2560, น. 975) พฤติกรรมของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย คารวธรรม สามีคศีธรรมและปัญญาธรรม (สภาผู้แทนราษฎร, 2555, น. 25) คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญ สูงที่สุด 5 อันดับแรก คือ การทำงานแบบสุจริต การ มีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การ เต็มใจที่จะเสียภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมาย (ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด, 2562, ออนไลน์)

การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กำหนด จากแนวคิดสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อม เฉพาะ ประกอบด้วย 6 หลักการสำคัญ คือ “การพัฒนา ที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) การบริหาร จัดการเชิงระบบนิเวศ” (Ecosystem Approach) การ ระวังไว้ก่อน” (Precautionary Principle) ผู้ก่อมลพิษ เป็นผู้จ่าย” (Polluters Pay Principle: PPP) ความเป็น หุ้นส่วนของรัฐ - เอกชน” (Public-Private Partnership) ธรรมาภิบาล” (Good Governance) (สำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม, 2555, น. 24-25)

การจัดการเรียนรู้และพัฒนา กำหนดจากแนวทาง การสร้างวินัยเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทั้งองค์การ ใน รูปของการนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์การอย่าง ต่อเนื่อง 5 ประการ (Senge, 1990, p. 55) มิเชลเจ มาร์ค วาด (Michel J. Marquardt, 1995) องค์ประกอบที่จำเป็น 5 ประการ คือ การสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทั่ว ถึงทั้งองค์การ การปฏิรูปองค์การให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศ ในการเรียนรู้ การให้อำนาจแก่สมาชิกในองค์การทุกภาค

ส่วน การบริหารจัดการองค์ความรู้โดยการแสวงหาและสร้างสรรค์องค์ความรู้อยู่เสมอ การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร (Gephart & Others, 1996, pp. 35 -45) ลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับของระบบภายในองค์กร มีการสร้างองค์ความรู้และมีการแบ่งปันความรู้ สนับสนุนการคิดอย่างเป็นระบบและวิพากษ์วิจารณ์ให้ผู้คนได้รู้จักคิดวิธีใหม่ ๆ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ยึดคนเป็นศูนย์กลาง “โดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการคือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) การเป็นบุคคลรอบรู้ 3) การมีแบบแผนความคิด 4) การมีวิสัยทัศน์ ร่วมกัน 5) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม” (วิจารณ์พานิช, 2550, น. 168) และมีแนวปฏิบัติที่ดี (สำนักงาน ก.พ.ร., 2560, น. 87)

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กำหนดจากแนวคิดที่ว่า วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันเป็นแกนสำคัญอันหนึ่งของสังคมมนุษย์ เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน เสมือนเครื่องหมายหรือตราประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันที (จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์ (2543, น. 66) เป็นผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้ การแปลความหมาย การแสดงออกและความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกในสังคมนั้น (Lederach, 1995, p. 9) แล้วสังเคราะห์รูปแบบวิถีคิดความเชื่อของบุคคลที่แตกต่างกันเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม (Hofstede, 1984, p. 51) ซึ่ง UNESCO แบ่งมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นความรู้ที่ขึ้นอยู่กับปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544, น. 170-171) ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง เกิดการยอมรับถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ที่ยุคตามสมัย (คณะกรรมการสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, 2541, น. 11-17) ผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณีวิถีชีวิตของการทำมา

หากินและพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความสงบสุขทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือในส่วนตัว ของชาวบ้านเอง คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ทราบถึงความต้องการของตนเอง เข้าใจตนเองและเป็นการปลูกสำนึกในการรับรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทัศนีย์ ทองไชย, 2542) สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้ชาติบ้านเมือง ทำให้คนในชาติเกิดความรัก และความภาคภูมิใจเพื่อสืบสานไปสู่อนาคต

ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี จาก สำนักงาน ก.พ.ร. (2560, ออนไลน์) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระมัดระวัง หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งฉันทามติ โดยองค์การที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านความมุ่งมั่นต่อการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ควรมีการดำเนินการซึ่ง ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือ หรือวิธีการต่าง ๆ “ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารและการทำงาน ตามมาตรฐาน คุณธรรมจริยธรรม” (กรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม, 2561, น. 40)

ด้านการมีส่วนร่วม กำหนดจากหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เป็นกระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา/ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะ หุ่นส่วนการพัฒนา (สำนักงาน ก.พ.ร., 2560) ครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรม สะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตย (กรมอนามัย, 2550) มีองค์ประกอบ 1) ต้องมีลักษณะกระตือรือร้น 2) ต้องเกี่ยวข้องกับทางเลือก 3) ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดประสิทธิผล (Oakley & Marsden, 1984) จากมุมมอง 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen and Uphoff. 1981, p. 6)

ด้านความร่วมมือ กำหนดจากแนวคิด ความ

ร่วมมือช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรให้มีความตื่นตัวและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงทรัพยากรระหว่างองค์กร ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นในขณะที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม (Jackson & Maddy, 2005) รูปแบบและลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การตกลงกัน 2) การเข้าร่วมมือกัน (Themas & Robert, 1982) องค์ประกอบของความร่วมมือ ได้แก่ 1) การประนีประนอม 2) การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟัง และการเสนอความคิด 3) การแก้ปัญหา ที่มีการระบุนความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง และการประเมิน 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติการ (Weltch & Tulbert, 2000) 5) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือแบ่งปัน 6) การรับผิดชอบ 7) การมองเห็นคุณค่าความเห็นของผู้อื่น (Sandiego State University's College of Education, 2003) หลักการสร้างความร่วมมือ ได้แก่ 1) การทบทวนพันธกิจของหน่วยงาน 2) การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วน 3) การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน (Kisner, 1997) ตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ ประกอบด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

- 1) การวางแผน
- 2) การแบ่งปัน และ
- 3) การดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Graham & Wright, 1999)
- 4) การค้นคว้า และรวบรวมสารสนเทศ
- 5) การตรงต่อเวลา
- 6) การปฏิบัติตามหน้าที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม และ
- 7) การร่วมมือกับทีม (Mesa Public School , 2003)

จากการทบทวนวรรณกรรม ตัวแปรตาม คือ ความ เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านบริการพื้นฐานสาธารณะ 2) ด้านคนมีสุข 3) ด้านสภาพแวดล้อม ยั่งยืน 4) ด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนา และ 5) ด้าน การบริหารแบบธรรมาภิบาล เก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาเมือง ส่วนตัวแปรอิสระที่มีส่งผลต่อตัวแปร ตาม กำหนด จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านความเป็นพลเมือง 3) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) ด้านการบริหารจัดการบ้านเมือง ที่ดี 7) ด้านการมีส่วนร่วม และ 8) ด้านความร่วมมือ เก็บ ข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาล และที่มาเยี่ยมเยือน ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ที่ปฏิบัติงานเทศบาล

สมมติฐานการวิจัย

1. เมืองพนัสนิคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คงสภาพเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน
2. ปัจจัยด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านความเป็นพลเมือง ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนา ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความร่วมมือ สามารถอธิบายความสำเร็จในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณสนับสนุน วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่ใช้ในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เทศมนตรี ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง/ฝ่าย พนักงาน และเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาล ประธานชุมชนและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ข้าราชการ/พนักงานของรัฐที่ปฏิบัติงานในเขตเทศบาล ประชาชนทั่วไปที่เดินทางมาเยี่ยมเยียนหรือทำนิติกรรมต่าง ๆ ในเขตเทศบาล ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ จำนวน 361 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ประเภท คือ กรอบแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน

ข้อ และแบบสอบถามข้อความเชิงบวก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 4 ส่วน จำนวน ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายตามที่ได้ติดต่อประสานงานไว้ พร้อมทั้งอธิบาย และชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลในช่วงเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับผู้ให้ข้อมูลตามที่เห็นสมควร ช่วงระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสังเกตการณ์ของแต่ละผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์สร้างข้อสรุป โดยใช้รูปแบบอุปนัย (Inductive Method)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว กับตัวแปรตาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาการเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน วิเคราะห์โดยใช้วิธีสมการถดถอย (Enter Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติบรรยาย (Description Statistics) คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการพัฒนาการเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน กับ ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาการเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน วิเคราะห์โดยใช้วิธีสมการถดถอย (Enter Regression Analysis) จากนั้นใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เมืองพหุชนิคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คงสภาพเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ด้านการบริการพื้นฐานสาธารณะจัดระบบบริการสาธารณะไว้อย่างดี เน้นความสะอาด มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ชีวิตผู้คนมีคุณภาพ ได้รับอากาศดี น้ำสะอาดปราศจากขยะ มีพื้นที่สีเขียว ด้านคนมีสุข ชาวเมือง มีความสุข สุขจากการมีส่วนร่วมในการบริหารเทศบาล สุขจากการปลอดภัยที่เป็นอันตราย บ้านเมืองไม่แออัดจนเกินไป การเป็นเมืองเก่าแก่ที่ชาวเมืองเป็นเครือญาติกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ร่วมมือร่วมใจในการรักษาเมืองให้น่าอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองแห่งต้นไม้ เมืองไร้มลพิษ เมืองพิชิตพลังงาน เมืองแห่งการบริโภคอย่างยั่งยืน เมืองปลอดภัย ด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนา มีการจัดสรรทรัพยากรกระตุ้นผลักดัน ประสานงาน กำกับติดตาม และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ สามารถใช้เป็นศูนย์กลางสำหรับเมืองและอาเซียน ด้านการบริหารแบบธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารและทำงานตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม

การวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยความสำเร็จการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยความสำเร็จการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $SD =$) และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาปัจจัยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยการจัดการเรียนรู้และพัฒนา ปัจจัยความเป็นพลเมือง ปัจจัยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และปัจจัยความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพหุชนิคม จังหวัดชลบุรี มีเป้าหมายชัดเจน ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขการยอมรับของทุกฝ่าย มีจิตสำนึกและสืบทอดเจตนารมณ์ในการสร้างที่ยั่งยืนร่วมกัน การพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ “ดี” โดยมีข้อเสนอแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดังนี้ 1)

ผู้นำท้องถิ่นควรต้องตระหนักเสมอว่า การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น คือ หัวใจของความเจริญในชุมชน สามารถต่อยอดการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนได้ 2) การกำหนดนโยบายควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน ตอบสนองความต้องการของชาวเมือง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ 3) การกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ควรคำนึงถึงการบูรณาการองค์ความรู้จากทฤษฎี และประสบการณ์จากชุมชน 4) เทศบาลควรส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรมและสืบทอดเจตนารมณ์การสร้างเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสามารถอภิปรายได้ตามประเด็นศึกษา ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า เมืองพหุชนิคมได้รับรางวัลพระราชทาน รางวัลเทศบาลเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน รวมถึงสามารถรักษาความน่าอยู่มาจนกระทั่งถึงช่วงสมัยปัจจุบัน ได้นั้น อาจเป็นผลเนื่องจากการดำเนินการโดยมีกรอบแนวคิดตามสำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2559). กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจน คือ การทำเมืองให้เป็นบ้านที่ครบครันไปด้วยความน่าอยู่บนฐานการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) เมืองอยู่ดี 2) คนมีสุข คนมีสุขภาพดี 3) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และ 4) เทศบาลแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับกรณีการ กาญจนวิภูศรี (2560) เห็นว่าการพัฒนาเมืองที่ดีนั้น จะต้องสามารถตอบคำถามว่า คุณภาพชีวิตของประชากรในเมืองและบริเวณใกล้เคียงดีขึ้นหรือไม่ หากคุณภาพชีวิตของประชาชนไม่ดีขึ้นการพัฒนาเมืองก็ไร้ประโยชน์ เพราะเท่ากับว่า ผลพวงของการบริหารเมืองตกไปอยู่ในกำมือของกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

1. การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า 1) ปัจจัยด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยความสำเร็จในระดับมาก เนื่องจากการจัดบริการพื้นฐานสาธารณะที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นไปตามแนวคิดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงานและการตรวจวัดผลสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งในแง่ของปัจจัย

นำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ สอดคล้องกับ กรมชลประทาน (2561) กล่าวถึงเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ว่าปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จอยู่ที่ความเข้าใจ แนวคิด วิธีการ และประโยชน์ของวิธีการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ที่จะต้องรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารระดับสูงมีความเข้าใจและสนับสนุน ให้มีความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์ และบารมี จรัสสิงห์ (2561) ว่าปัจจัยการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ประกอบด้วย 1) ความรักและความศรัทธาใน 2) การพัฒนาคุณภาพแห่งตนสู่งานที่ปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ 3) การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงาน พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ 4) จิตอาสาต่อการปฏิบัติงาน 5) การแสวงหาองค์ความรู้ในองค์กร

2. ด้านความเป็นพลเมือง พบว่า ปัจจัยความเป็นพลเมือง ระดับมาก เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลพนัสนิคมมีความเป็นพลเมือง ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560- 2564) คือ คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกาย และจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก สอดคล้องกับพลโตในแนวคิด พลเมืองที่สมบูรณ์ (wikipedia.org/wiki/, 2562) ว่า พลเมืองที่สมบูรณ์ หมายถึง คนที่รู้วิธีปกครองผู้อื่นและวิธีถูกผู้อื่นปกครองด้วยความยุติธรรม และอริสโตเติล (Aristotle, 384-323 B.C.) ว่า “พลเมือง” คือ 1) คนที่ใช้สิทธิเข้าร่วมในหน่วยงานที่กำหนดนโยบายหรือตัดสินใจ 2) คนที่เข้าร่วมส่วนในชีวิตพลเมืองที่มีทั้งการปกครองและการถูกปกครองสลับกันไป 3) พลเมืองที่ดี คือ คนที่ต้องมีความรู้และความสามารถในการปกครอง และการถูกปกครอง สอดคล้องกับถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมเหษณ์ (2562) พบว่า คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก คือ การทำงานแบบสุจริต การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมาย

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ในระดับมาก เนื่องจาก เทศบาลมีการปลูกต้นไม้ที่มีคุณสมบัติลดมลพิษของอากาศ คือ ดูดซับ Co2 และผลิต O2 ได้มากเป็นพิเศษภายในเมือง มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่สิ้นเปลือง มีการสร้างพื้นที่ว่างสาธารณะในเมือง (Urban Space) เพื่อการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ของประชาชนคมเมืองใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีกระบวนการหาวิธีกำจัดหรือบำบัดของเสีย และพัฒนาระบบปรับอากาศโดยไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร เป็นไปตามหลักการ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพและแข่งขันได้จะต้องคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถสงวนรักษาไว้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555) สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การสหประชาชาติ และประเทศไทย มีเป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และการประเมิน ที่ให้สิงคโปร์ยังคงเป็นเมืองที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดีเยี่ยม จากมาตรการควบคุมยานพาหนะ การรักษาต้นไม้ใหญ่และพื้นที่สีเขียว การบังคับใช้กฎหมายในการทิ้งขยะ ทำให้ได้รับการประเมิน ว่าเป็น เมืองที่มีสิ่งแวดล้อมดีในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย (เบญจมาศ โชติทอง และคณะ, 2558) เมืองโยโกฮาม่า (Yokohama) เน้นการปรับปรุง สภาพแวดล้อมและความมั่นคงด้านพลังงาน มีการพัฒนาทัศนียภาพของพื้นที่ ริมน้ำและธรรมชาติรอบๆ เมืองกรุงโซล (Seoul) เป็นเมืองที่อยู่ท่ามกลางภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เต็มไปด้วยต้นไม้เขียวขจี เมืองเฟิร์ท ประเทศออสเตรเลีย มีชายหาดที่สวยงามที่สุดของประเทศ เมืองผู้คนมีคุณภาพชีวิตดี มีความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม เมืองเวลลิงตัน ที่มีอากาศดีที่สุดในโลก เมืองอัมสเตอร์ดัม มีสถานที่พักผ่อนมากมาย เหมาะกับการพักผ่อนหย่อนใจมาก ๆ (Mercer, 2560) เมืองบาเซล มีสภาพแวดล้อมที่สวยงามและเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง เมืองออกแลนด์ สภาพแวดล้อมที่งดงาม และมีความปลอดภัยค่อนข้างสูง (เอปีซินิวส์, 2560)

4. ด้านการจัดการเรียนรู้และพัฒนา พบว่า ปัจจัย

การเป็นการจัดการเรียนรู้และพัฒนาส่งผลต่อความสำเร็จ การพัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นสนใจ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับ แนวคิดของ เกพาร์ท และคนอื่น ๆ (Gephart & Others, 1996) ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ของระบบภายในองค์กร 2) มีการสร้างองค์ความรู้และมีการแบ่งปันความรู้ 3) สนับสนุนการคิดอย่างเป็นระบบ และวิพากษ์วิจารณ์ให้ผู้คนได้รู้จักคิดวิธีใหม่ ๆ 4) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ 5) ยึดคนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึง ความเป็นปกติ สำนักงาน กพ.ร. (2560) กล่าวถึงวิธีการ รวบรวมและถ่ายทอดความรู้เพื่อการแบ่งปันความรู้ว่า ต้อง มุ่งเน้นที่ความรู้ที่บุคลากรต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ปรับปรุง กระบวนการ และการบริการ รวมถึงการพัฒนาทางเลือก ที่แปลกใหม่ ซึ่งปีเตอร์ เซงก์ (Peter Senge, 1990) เชื่อ ว่าหัวใจของการสร้าง Learning Organization อยู่ที่การ สร้างวินัย 5 ประการในรูปแบบของการนำไปปฏิบัติของ บุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งผลต่อความเป็นเมือง น่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างความภาคภูมิใจ และเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีของความเป็นท้องถิ่นของตน ดังที่ทัศนีย์ ทองไชย (2542) กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า เป็น เรื่องที่สั่งสมกันมาแต่อดีต โดยปรีดี บุรณศิริ (2560) กล่าวว่า การพัฒนาเมืองใหม่ให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน เป็นแนว นโยบายเชิงยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา พื้นที่เมือง เป็นเมืองที่ประชาชนมีจิตสำนึกและความ ภูมิใจในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น สอดคล้องกับ The Economist Intelligence Unit (2560) ที่ทำการประเมินเมืองน่าอยู่ทั่วโลก โดยวัดจากหลายปัจจัย ด้วยกัน หนึ่งในนั้น คือ วัฒนธรรม (Culture) สิ่งแวดล้อม (Environment) สอดคล้องกับสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2560) ที่จัดอันดับเมืองน่าอยู่จากทั่วประเทศ โดยเมือง น่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่ ในความหมายของดัชนีความน่าอยู่ ของเมือง มีดัชนีชี้วัดใน 5 มิติ หนึ่งใน 5 มิติ ดังกล่าว คือ ความเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และเมืองทั้ง 10 อันดับ ล้วนเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิม มีประวัติความ

เป็นมาทางประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับเมืองเวียนนา อุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย ด้วยจุดเด่น ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมและความเพียบพร้อมของสถานที่สนทนา การต่าง ๆ (2561) เมืองเมลเบิร์น (Melbourne) มีสังคมที่ ผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างลงตัว (2561) ออสเตรเลียมี ประวัติศาสตร์อันยาวนาน แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอัน มั่งคั่งของประเทศ รวมทั้งลักษณะนิสัยใจคอชาวออสเตรีย นก็รักความสงบ เป็นมิตรกับผู้มาเยือน (2561)

6. ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลต่อความเป็น เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นายกเทศมนตรีและคณะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาค ประชาสังคมด้วยความกระฉับกระฉวย ให้ความสำคัญกับ ปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งจะให้บริการ และอำนวยความสะดวกกับชุมชนในการติดต่อประสาน งาน มีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติ งานจริง สอดคล้องกับชัยภรณ์ ฤนอมศรีเดชชัย, วิจิตร วิชัยสาร และกัญญาณัฐ เอื้องบ้านแพ้ว (2016) พบว่า การ พัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญตามหลักธรรมาภิบาล คือ ควรให้บริการแก่ประชาชนทุกกลุ่มในทุกชุมชนอย่าง เท่าเทียมกัน รวมถึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน

7. ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ ในระดับมาก เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรมหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นจุดตั้งต้น เป็นต้นทุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่าง ยั่งยืนที่ได้ผล, ความเข้าใจที่สอดคล้องต่อกันของทุกคนที่ เกี่ยวข้องถึงทิศทางการพัฒนาที่มุ่งไปสู่การเป็นเมือง เป็น เงื่อนไขสำคัญต่อการดำเนินการสร้างเมืองให้น่าอยู่อย่าง ยั่งยืน ตามหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ว่า “การ พัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนในสังคมเมือง การมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่มบุคคล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเป็นตัวแปรที่นำไปสู่ความ เป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนได้” (สำนักงาน ก.พ.ร., 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นฟ้า แสนเมือง (2556) พบ ข้อเสนอที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การสร้างความตระหนัก และทัศนคติให้เห็นว่า “ขยะคือทอง” มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจน 2) เทคโนโลยี

ที่เหมาะสมและพลังของศีล สมาธิปัญญานำไปสู่วิสัยทัศน์ “ขยะเป็นทองและเป็นธรรม” เป็นปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากการ “ผูกพันเกิดของจิตสำนึกสาธารณะ” ภายใต้การครบรอบของ “ศีล สมาธิ ปัญญา” และสุทธาสินี ทวีขศรี (2556) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านนักพัฒนา

8. ด้านความร่วมมือ พบว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือ ส่งผลต่อความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารเทศบาลแต่ละระดับ ทำให้กระบวนการทำงานมีความราบรื่น คล่องตัว และสามารถเข้าถึงความชัดเจนในเป้าหมายการทำงานร่วมกันได้ ดังที่ Jackson & Maddy (2005) กล่าวว่า ความร่วมมือช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรให้มีความตื่นตัวและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสำนักงาน ก.พ.ร. (2560) ว่า แนวทางการให้ความร่วมมือคือ 1) ร่วมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ร่วมวางแผนและส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว 4) ร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) ร่วมจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลป ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561) ว่า 1) มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ 2) มีส่วนร่วมการป้องกันแก้ไขปัญหาสุรา บุหรี่ ยาเสพติด และอบายมุข 3) มีส่วนร่วม ครอบคลุมคุณภาพชีวิตของ

กลุ่มเป้าหมาย และผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น 4) มีส่วนร่วมในการส่งเสริม/จัดกิจกรรมทางสังคม 5) มีส่วนร่วมในกิจกรรมพิทักษ์สิทธิ์ของเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ติดเชื้อ HIV 6) จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) ประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม 8) มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและโคสเนอร์ (Kisner, 1997) เสนอหลักการสร้างความร่วมมือ ได้แก่ 1) การทบทวนพันธกิจของหน่วยงาน 2) การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วน 3) การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีรูปแบบตามที่ โทมัส และโรเบิร์ต (Themas & Robert, 1982) 2 ลักษณะ คือ 1) การตกลงกัน (Bargaining) 2) การเข้าร่วมมือกัน (Coordination)

ข้อเสนอแนะ

เทศบาลอื่นๆ ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถเลือกนำตัวแบบนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเมือง/ชุมชนแต่ละแห่ง หากต้องการความสำเร็จสูง ควรต้องยึดองค์ความรู้เป็นแนวทางการดำเนินงานเสมอ ควรกำหนดเป็นนโยบายที่ระบุผลลัพธ์ที่ต้องการบรรลุไว้ให้ชัดเจน รวมถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการปรับปรุงพัฒนานโยบาย ต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายและการยอมรับเป็นสำคัญ และ ควรต้องมีมาตรการกำกับเสมอ

References

- ABC News (2017). *Open the dart! ranking the most livable cities in the world*. Retrieved from <https://www.msn.com/en-> (in Thai)
- Amonlertwit, C. (2000). *Organization of social organizations*. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Bunwiset, S. (2015). Welfare management of subdistrict administration organization in muang district. Chonburi province. *Politics, Administration and Law*, 7(1), 25-37. (in Thai)
- Buranasiri, P. (2017). *New city development*. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)
- Burikun, T., Saeng-Mahad, R., & Chatchawan-Thipakorn, W. (2019). *Confidence in various institutions and satisfaction. Satisfied with public services 2018 and survey summary 2002-2018*. Bangkok: Office of Research and developing the King Prajadhipok's Institute. (in Thai)

- Charasingh, B. (2018). *Leadership*. Bangkok: Kasetsart University. (in Thai)
- Chatakarn, W. (2008). *Management techniques for professional education administrators*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: concept and measures for project design implementation and evaluation*. Ithaca, NY: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Chot-Thong, B., & et. al. (2015). *Decoding livable city*. Bangkok: Lighting printing. (in Thai)
- Department of Environmental Quality Promotion. (2018). *Sustainable environmental city*. Bangkok: the author (in Thai)
- Department of Health, Ministry of Public Health (2016). *20 steps to make the city livable*. Retrieved from <http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=cities>. (in Thai)
- Gephart, M. A., & et. al. (1996). Learning organizations come alive. *Training and Development*, 50(12). 34-45.
- Hofstede, G. (1984). The cultural relativity of the quality of life concept. *The Academy of Management Review*, 9(3), 389–398.
- Jina, P. (2012). The administrative efficiency components of the primary education area committee under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Education Thaksin University*, 12(1), 116-132
- Kanchanaphan, A. (2001). *Dynamics and community potential of development*. Bangkok: Fund Office Research. (in Thai)
- Kanchanawatsri, K. (2017). *Study supporting documents for development management*. Retrieved from [http://pws.npru.ac.th/kannika/data/files/Development Management / Chapter% 202%20 body of knowledge about Development Management .pdf](http://pws.npru.ac.th/kannika/data/files/Development%20Management/Chapter%2020%20body%20of%20knowledge%20about%20Development%20Management.pdf). (in Thai)
- KoonKlang, P. (2003). *Factors related to the participation of the community committee. in the development of the city sustainable Khon Kaen municipality Khon Kaen Province*. Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)
- Local Community Development Institute. (2017). *Local community development*. Bangkok: the author. (in Thai)
- Office of the Civil Service Commission (2017). *Performance management system*. Retrieved from <http://www.ocsc.go.th/pm>. (in Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission. (OCSC). (2015). *Management quality criteria basic Public sector, No. 2*. Bangkok: Vision Print and Media. (in Thai)
- Panich, V. (2007). The way of the future organization. *Journal of Industrial Relations*, 73, 2-3.
- Paradee Maha Khan Manchan Chaya Maha Khan. (2015). Historical development, identity, local wisdom, Phanat Nikhom. *Journal of Humanities and Social Sciences*. 24(45), (in Thai)
- Phakaphol, P., & Angkavanit, M. (2017). Project management by using social services for build citizenship in the democratic way. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(3), 975-990. (in Thai)

- Royal Irrigation Department. (2018). *Performance management*. Retrieved from <http://www.rid.go.th/reform> (in Thai)
- San-Meuang, K. (2013). Solid waste management participation for cooking gas production of Srisa Asoke Community in Si Sa Ket Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani University*. 4(1), 4-20 (in Thai)
- Secretariat of the House of Representatives (2012). *Democracy citizens*. Bangkok: Secretariat House of Representatives. (in Thai)
- Tanomsidejchai, C., Wichaisan, W., & Hengbanphaeo, K. (2016). Good governance based administration of bungkasam suc-district administrative organization at Nong Suea district Pathum Thani Province. *Journal of Thai Interdisciplinary Research*, 11(4), 57-65 (in Thai)
- Thawisri, S. (2013). *People Participation in local development administration of Phana subdistrict Municipality Phana district, Amnat Charoen Province*. Ubon Ratchathani. (in Thai)
- Thailand Environment Institute (2016). *A guide to sustainable livable city municipality assessment 2016*. Bangkok: Srue Tawan. (in Thai)
- Thongchai. T. (1999). *Conditions and guidelines for applying local knowledge in social teaching and learning management study in high school under the department of general education Ubon Ratchathani Province*. Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)
- Uttrarat, S. (2017). *Development potential of central business district in Chiang Mai city*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

